

KLARA WDOWIŃSKA

Siedemnasty dzień rozprawy, 12 grudnia 1947 r.

Przewodniczący: Następny świadek Klara Wdowińska.

Świadek Klara Wdowińska, 22 lata, studentka, wyznania mojżeszowego.

Przewodniczący: Przypominam świadkowi o obowiązku prawdomówności.

Fałszywe zeznania karane są więzieniem do lat pięciu. Czy są wnioski co do trybu przesłuchania świadka?

Prokuratorzy: Zwalniamy [z przysięgi].

Obrona: Zwalniamy.

Przewodniczący: Świadek będzie słuchany bez przysięgi. Proszę, niech świadek powie, co jej wiadomo o sprawie w szczególności w odniesieniu do oskarżonych – czy może przytoczyć jakieś konkretne fakty.

Świadek: W obozie koncentracyjnym byłam od 1943 do 1945 r. Poznaję oskarżoną Orłowską [Orłowski], którą znam z Płaszowa. Przyszła do obozu w Płaszowie w 1944 r. Po raz pierwszy zobaczyłam ją na placu apelowym, gdy biła na prawo i lewo rajtpejcą. Słyszałam o niej od dziewcząt z Majdanka, które opowiadały, że była jedną z tych, które najbardziej przyczyniły się do wyniszczenia tego obozu. Z osobistych przeżyć mogę przytoczyć następujący wypadek.

W obozie w Płaszowie miałam ze sobą 70-letnią chorą babcię. Na skutek choroby została raz zwolniona z pracy i pozostała przez cały dzień na pryczy. Orłowski przyszła na przegląd i zauważyła, że buty są nierówno ustawione. Ściągnęła staruszkę za włosy z pryczy zbiła i skatowała, mówiąc: „Taka stara kobieta i jeszcze w obozie, powinna dawno pojechać z transportem”. Wieczorem musiałyśmy babcię odnieść do szpitala, gdzie znów została zwolniona na jakiś czas z pracy, ponieważ nie mogła poruszać się, a od uderzeń [SS-manki] Orłowski zachorowała na różę.

20 października 1944 r. wywieziono nasz transport do Oświęcimia. Po selekcji przywieziono nas do Brzezinki – tam poznałam Brandl, która była dozorczynią. Po kąpieli jeszcze raz nas przebrano (pierwszy raz selekcjonowano nas w Oświęcimiu), Brandl kontrolowała, czy więźniarki nie mają podwójnej bielizny i biła do krwi, kobiety jęczały pod jej uderzeniami.

18 stycznia 1945 r., było to w czasie ewakuacji, zrobiliśmy w ciągu jednego dnia 80 km pieszo. Wieczorem nadjechała Orlowski na koniu, my nie byliśmy w stanie już chodzić, nogi miałyśmy popuchnięte. Kobiety, które ustawały, były rozstrzeliwane, względnie bite. Orlowski szła przez pewien moment z tyłu i biła więźniarki nielitościwie. Przypominam sobie, że katowała w ten sposób jedną Węgierkę, która sobie usiadła, żeby odpocząć.

Poznaję też Mandel [Mandl] tylko niestety nie mogę sobie przypomnieć z którego obozu. Wiem jedynie, że miała opinię jednej z najokrutniejszych Niemek, jakie były.

Przewodniczący: Czy świadek doznała ze strony oskarżonych Mandl i Orlowski jakiejś krzywdy?

Świadek: Nie, lecz moja babcia [tak], i ja za nią mówię.

Przewodniczący: W jakich okolicznościach babcia zmarła?

Świadek: Urządzono nam selekcję. Rozebrane do naga musiałyśmy przededefilować przed lekarzem i przed kilkoma dozorczyńiami. Wtedy babcię odstawiono na śmierć. Widziałam ogień, który buchał z kominów krematorium przy paleniu ich ciał.

Przewodniczący: Czy świadek poznał jeszcze kogoś?

Świadek: Poznałam oskarżoną Danz z Płaszowa. Przyjechała razem z Orlowski i jej największą przyjemnością było bicie ludzi. Była prawą ręką *Lagerführera* Grimma.

Przewodniczący: Dziękuję świadkowi. Czy są pytania?

Prokurator Cyprian: Chciałbym świadka zapytać, ile pani miała lat, kiedy się pani dostała pierwszy raz do obozu?

Świadek: Było to w 1943 r., miałam wtedy niecałe 18 lat.

Prokurator Cyprian: Czy sama się pani dostała, czy z rodziną?

Świadek: Byłam razem z rodziną. Ojciec i matka żyją, dziadkowie nie żyją, wujek poszedł na tę pierwszą słynną selekcję i został zabity w komorze gazowej.

Prokurator Cyprian: Czy świadek była do końca w Oświęcimiu?

Świadek: Byłam do 18 stycznia 1945 r. Wtedy zlikwidowano obóz w Oświęcimiu i wysłano nas pieszo do Loslau – nie wiem, jak się to miasto nazywa po polsku [Wodzisław Śląski]. Szliśmy tam dwa dni, [na miejscu] załadowano nas do wagonu i przez dalsze dwa dni jechałyśmy do Ravensbrück bez chleba, bez kropli wody. Było nas tyle w wagonach, że nie mogłyśmy usiąść, a przez dwa dni nie mogłyśmy stać, więc klęczałyśmy albo kucałyśmy. Oczywiście były trupy, których nie mogłyśmy usunąć inaczej, jak wyrzucając z wagonu.

Prokurator Szewczyk: Świadek stykała się z Orlowski tylko w Płaszowie?

Świadek: Spotkałam ją również na drodze, gdy nas ewakuowano z Oświęcimia, i w drodze do Ravensbrück, gdy nas załadowano do Neustadt-Glewe już w normalne wagony.

Prokurator Szewczyk: Mnie chodzi tylko o Płaszów. Czy świadek stykała się z nią dłuższy czas?

Świadek: Od końca zimy 1944 r. do końca tego roku.

Prokurator Szewczyk: To jest około pół roku?

Świadek: Tak.

Prokurator Szewczyk: Czy oskarżona Orlowski miała tam opinię kobiety, która może zabić?

Świadek: Nie.

Prokurator Szewczyk: A w jaki sposób przejawiało się tam jej okrucieństwo?

Świadek: Orlowski znajdowała całą przyjemność w biciu ludzi. Gdy znudziło się jej bicie rajtpejcą, wyszukała sobie trzepaczkę [i] z tą trzepaczką latała po obozie jak furiatka i biła.

Obrońca Wolska-Walasowa: Proszę mi powiedzieć, jak długo chorowała staruszka pobita przez Orlowski.

Świadek: Jak długo chorowała, nie można powiedzieć, ponieważ chorych ludzi wypuszczano ze szpitala jako zdrowych. Była tam dwa tygodnie, a potem lekarz więzień poradził, ażeby ją wziąć ze szpitala, ponieważ będą przeprowadzane selekcje.

Obrońca Wolska-Walasowa: Chodzi o to, jak długo babcia chorowała i jak się czuła po tym wypadku?

Świadek: Na pewno po takim wypadku nie mogła się czuć dobrze. Długie miesiące chorowała, odczuwała ból głowy, ból ręki. Nikomu jednak z nas nie wolno było wówczas powiedzieć, że jest chory.

Obrońca Wolska-Walasowa: Proszę mi jeszcze powiedzieć, kiedy przyjechała oskarżona Danz z oskarżoną Orłowski do Płaszowa. Jaka to była pora roku?

Świadek: Był to koniec zimy, początek wiosny 1944 r.

Obrońca Wolska-Walasowa: Czy razem przyjechali?

Świadek: Razem.

Obrońca Wolska-Walasowa: Teraz następne pytanie. Świadek mówi, że spotkała oskarżoną Brandl czy Danz – o ile dobrze słyszałam – przy transporcie w 1945 r.

Świadek: Orłowski.

Obrońca Wolska-Walasowa: Jaka to data była?

Świadek: Przy ewakuacji Oświęcimia, wieczorem 18 lub 19 stycznia.

Obrońca Wolska-Walasowa: To była na pewno Orłowski?

Świadek: Na pewno, Orłowski każdy poznaje.

Przewodniczący: Czy jeszcze obrona ma pytania?

Obrońca Wolska-Walasowa: Nie, nie mamy pytań.

Przewodniczący: Świadek jest wolna.